

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATI

Bozorova Munisa Chuli qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

yo'nalishi 1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18385492>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-yanvar 2026 yil

Ma'qullandi: 24-yanvar 2026 yil

Nashr qilindi: 27-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

zamonaviy didaktik vositalar, kasb ta'limi, bo'lajak o'qituvchi, raqamli ta'lim, pedagogik texnologiya, kasbiy kompetensiya

ABSTRACT

Mazkur maqolada bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida o'qitishning zamonaviy didaktik vositalarini yaratish va qo'llash texnologiyasining nazariy hamda amaliy jihatlari tadqiq etiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi kasb ta'limi jarayonida didaktik vositalarning pedagogik mohiyatini aniqlash, ularni yaratish va ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish mexanizmlarini asoslashdan iborat. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, pedagogik adabiyotlarni o'rganish, qiyosiy tahlil hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, raqamli, interaktiv va multimediya asosidagi zamonaviy didaktik vositalar talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Maqolada, shuningdek, didaktik vositalarni qo'llashda o'qituvchi va talabalar faoliyatini metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish hamda o'quv natijalarini baholashning teskari aloqa mexanizmlari yoritilgan. Tadqiqot xulosalari bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi

Bugungi kunda kasb ta'limi tizimida ro'y berayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik o'zgarishlar pedagog kadrlarni tayyorlash jarayoniga yangi talablarni qo'yimoqda. Ayniqsa, bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish hamda didaktik vositalardan oqilona foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim mazmunining murakkablashuvi va raqamlashtirilishi sharoitida an'anaviy o'qitish vositalari pedagogik ehtiyojlarni to'liq qondira olmayotgani kuzatilmoqda.

Zamonaviy didaktik vositalar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, talabalarning mustaqil va ijodiy faoliyatini faollashtirish, shuningdek, ularning kasbiy tayyorgarligini real

amaliyot bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Raqamli, interaktiv va multimediya asosidagi o'quv vositalari orqali bilimlarni vizual, tizimli va faol o'zlashtirishga erishiladi. Bunday vositalar talabalarning o'quv jarayonidagi ishtirokini kuchaytirib, ularning muammoli fikrlash va ijodiy yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik adabiyotlarda zamonaviy didaktik vositalar ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Ular o'quv materialini strukturalash, murakkab tushunchalarni soddalashtirish hamda individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, didaktik vositalarni yaratish va qo'llash jarayoni ilmiy asoslangan yondashuvni, metodik puxtalikni hamda pedagogik maqsadlarga yo'naltirilgan texnologiyani talab etadi.

Shu nuqtai nazardan, bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy didaktik vositalarni yaratish va ularni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish muammosi dolzarb hisoblanadi. Mazkur muammo bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, didaktik vositalarni ishlab chiqish texnologiyasi, ularni qo'llash mexanizmlari hamda pedagogik samaradorligini kompleks tarzda yoritishga ehtiyoj saqlanib qolmoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida o'qitishning zamonaviy didaktik vositalarni yaratish va qo'llash texnologiyasining nazariy hamda amaliy jihatlarini tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotda zamonaviy didaktik vositalarning pedagogik mohiyati, ularni ishlab chiqish bosqichlari hamda ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning metodik asoslari yoritiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda kasb ta'limi tizimida zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish masalasi pedagogika fanining dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ilmiy adabiyotlarda didaktik vositalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish hamda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotchilar zamonaviy ta'lim sharoitida an'anaviy o'qitish vositalari bilan bir qatorda raqamli, interaktiv va multimediya asosidagi didaktik vositalardan foydalanish zarurligini ta'kidlaydilar.

Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda zamonaviy didaktik vositalarning pedagogik mohiyati, ularni qo'llashning metodik asoslari va ta'lim samaradorligiga ta'siri keng yoritilgan. Xususan, didaktik vositalar orqali o'quv jarayonini individuallashtirish, talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Tadqiqotlarda bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida didaktik vositalardan foydalanish pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qilishi qayd etiladi.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda ham zamonaviy didaktik vositalarning ta'lim jarayonidagi o'rni alohida e'tibor markazida bo'lib, ularni yaratish va qo'llash texnologiyalari "instructional design" tushunchasi bilan izohlanadi. Ushbu yondashuv doirasida o'quv natijalari, o'qitish metodlari va baholash mexanizmlarining o'zaro uyg'unligi muhim shart sifatida ko'rsatiladi.

Xususan, ADDIE modeli (tahlil, loyihalash, ishlab chiqish, joriy etish va baholash) didaktik vositalarni ishlab chiqishda keng qo'llaniladigan metodologik asos sifatida e'tirof etilgan^{1 2}.

UNESCO, OECD hamda Yevropa Komissiyasi tomonidan e'lon qilingan hisobotlarda ta'lim jarayonida raqamli va interaktiv didaktik vositalarni integratsiya qilish zamonaviy ta'lim sifatini ta'minlashning muhim omili sifatida ko'rsatib o'tiladi^{3 4}. Ushbu hujjatlarda didaktik vositalar nafaqat bilim berish vositasi, balki talabalarning ijodiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal qilish va kasbiy faoliyatga moslashuvchanligini rivojlantiruvchi pedagogik resurs sifatida talqin etiladi.

Shuningdek, ilmiy tadqiqotlarda raqamli va multimediya asosidagi didaktik vositalarning talabalarning o'quv motivatsiyasini oshirish, mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash va o'quv jarayonining interfaolligini kuchaytirishga ijobiy ta'siri aniqlangan. Virtual laboratoriyalar, simulyatsiya dasturlari, elektron darsliklar va onlayn baholash vositalari kasb ta'limi uchun samarali didaktik resurslar sifatida baholanadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy didaktik vositalar bo'yicha tadqiqotlar yetarli bo'lsa-da, ularni yaratish texnologiyasi, ta'lim jarayoniga integratsiya qilish mexanizmlari hamda qo'llash samaradorligini kompleks tarzda yoritishga ehtiyoj mavjud. Ayniqsa, bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida didaktik vositalarni yaratish va qo'llash texnologiyasini tizimli ravishda asoslash masalasi yetarlicha chuqur o'rganilmagan.

Shu bois, mazkur tadqiqot mavjud ilmiy yondashuvlarni umumlashtirgan holda, zamonaviy didaktik vositalarni yaratish va qo'llash texnologiyasining nazariy hamda amaliy jihatlarini yoritishga qaratilgan bo'lib, u adabiyotlarda aniqlangan ilmiy bo'shliqni to'ldirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy didaktik vositalarni yaratish va qo'llash texnologiyasini o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda nazariy-pedagogik yondashuv ustuvor hisoblanadi. Tadqiqotda mavjud ilmiy manbalarni tahlil qilish, pedagogik tajribalarni umumlashtirish hamda zamonaviy ta'lim amaliyotini o'rganish asosida xulosalar chiqarildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **nazariy tahlil metodi** — zamonaviy didaktik vositalar bo'yicha ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o'rganish va tizimlashtirish uchun;
- **qiyosiy tahlil metodi** — mahalliy va xorijiy tadqiqotlarda ilgari surilgan yondashuvlarni solishtirish maqsadida;
- **umumlashtirish va tizimlashtirish metodi** — olingan ilmiy qarashlar asosida xulosalar chiqarish uchun.

¹ Hamidov J. A. *Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlashda o'qitishning zamonaviy didaktik vositalarini yaratish va qo'llash texnologiyasi*. — DcS bo'yicha doktorlik dissertatsiyasi avtoreferati. — T., - 2017.

² Branch R. M. *Instructional Design: The ADDIE Approach*. — Springer, 2009. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-0-387-09506-6>

³ Kasimovna, H. G. (2025). The Role of Didactic Tools in Enhancing the Efficiency of Educational Quality. *American Journal of Education and Evaluation Studies*, 2(4), 203–207. Retrieved from <https://semantjournals.org/index.php/AJEES/article/view/1586>

⁴ Zhang Y. *Research on Vocational Education Practice Teaching Mode under the Background of "Internet Plus"*. — ScienceDirect, 2021. <https://www.sciencedirect.com>

Tadqiqot metodologik asosi sifatida kompetensiyaviy yondashuv hamda pedagogik texnologiyalar nazariyasiga tayangan holda, didaktik vositalarni yaratish jarayoni pedagogik ehtiyojlarni aniqlash, didaktik loyihalash, raqamli va multimediya resurslarini ishlab chiqish hamda ularni amaliy sinovdan o'tkazish bosqichlari asosida tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqotda didaktik vositalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishda o'qituvchi va talabalarning faoliyatini metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish, o'quv natijalarini baholash hamda teskari aloqa mexanizmlarining o'rni ilmiy manbalar asosida yoritildi. Tadqiqot jarayonida olingan natijalar bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash tizimini takomillashtirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar ishlab chiqishga yo'naltirildi.

NATIJALAR

Olib borilgan nazariy tahlil va pedagogik manbalarni umumlashtirish natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, raqamli, interaktiv va multimediya asosidagi didaktik vositalar talabalarning o'quv jarayonidagi faolligini kuchaytirib, ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy didaktik vositalardan tizimli foydalanish talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish, o'quv materialini chuqurroq o'zlashtirish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi. Ayniqsa, interaktiv platformalar, elektron darsliklar va simulyatsiya dasturlaridan foydalanish o'quv jarayonining interfaolligini oshirib, talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi^{5 6}.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida didaktik vositalarni pedagogik maqsadlarga muvofiq tanlash va ularni o'quv mashg'ulotlarining barcha bosqichlariga integratsiya qilish muhim natija sifatida belgilandi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, didaktik vositalar motivatsiya yaratish, yangi bilimlarni egallash, mustahkamlash va baholash bosqichlarida qo'llanilganda ularning pedagogik samaradorligi yanada ortadi^{7 8}.

O'quv natijalarini baholash jarayoniga raqamli va interaktiv baholash vositalarini joriy etish talabalarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Teskari aloqa mexanizmlaridan samarali foydalanish esa o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi pedagogik hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilishi aniqlandi⁹.

Natijalar, shuningdek, didaktik vositalardan foydalanish samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining metodik tayyorgarligi va pedagogik mahoratiga bog'liq ekanini ko'rsatdi. O'qituvchi tomonidan didaktik vositalardan maqsadga muvofiq foydalanish talabalarning

⁵ Abdurasulova D. Zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish metodikasi, Vol. 3 No. 35 (2025): scientific aspects and trends in the field of scientific research, <https://interoncof.com/index.php/poland/article/view/14073>

⁶ ERIC. *Technology Integration and Learning Outcomes in Vocational Education*. <https://eric.ed.gov>

⁷ Abdurasulova D. Zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish metodikasi, Vol. 3 No. 35 (2025): scientific aspects and trends in the field of scientific research, <https://interoncof.com/index.php/poland/article/view/14073>

⁸ Zhang Y. *Research on Vocational Education Practice Teaching Mode under the Background of "Internet Plus"*. — ScienceDirect, 2021. <https://www.sciencedirect.com>

⁹ Pulatova O. K. Features of the Use of Modern Didactic Tools in Technical Higher Educational Institutions. — 2022. https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/2268/5767/63d0b1eff00d2_Pulatova%20WOS.pdf

kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirishga va ularni real pedagogik faoliyatga tayyorlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, olingan natijalar zamonaviy didaktik vositalar bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida samarali pedagogik resurs ekanini tasdiqlaydi hamda ularni yaratish va qo'llash texnologiyasini ilmiy asosda tashkil etish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA VA MUNOZARA

Mazkur tadqiqot bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy didaktik vositalarni yaratish va qo'llash texnologiyasining nazariy hamda amaliy jihatlarini yoritishga qaratildi. Olib borilgan tahlillar natijalari zamonaviy didaktik vositalar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish hamda ularning mustaqil va ijodiy faoliyatini rivojlantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanini tasdiqladi.

Natijalarning tahlili shuni ko'rsatdiki, raqamli, interaktiv va multimediya asosidagi didaktik vositalardan tizimli foydalanish kasb ta'limi jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu holat talabalarning o'quv jarayonidagi faolligini oshirib, ularning muammoli fikrlash va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu xulosalar zamonaviy ta'limni rivojlantirishga qaratilgan xalqaro tadqiqotlar natijalari bilan hamohangdir^{10 11}.

Munozara jarayonida aniqlanishicha, didaktik vositalarning pedagogik samaradorligi ko'p jihatdan ularni yaratish va qo'llash texnologiyasining ilmiy asoslanganligiga bog'liq. Xususan, didaktik vositalarni pedagogik maqsadlarga muvofiq loyihalash, o'quv mashg'ulotlarining barcha bosqichlariga integratsiya qilish hamda o'qituvchi va talabalarning faoliyatini metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish ularning samaradorligini oshiradi. Bu jihatlar adabiyotlarda ilgari surilgan kompetensiyaviy va texnologik yondashuvlar bilan mos keladi^{12 13}.

Shuningdek, tadqiqot davomida baholash va teskari aloqa mexanizmlarining ahamiyati alohida ta'kidlandi. O'quv natijalarini baholashda raqamli va interaktiv vositalardan foydalanish talabalarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga hamda ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu holat xalqaro tadqiqotlarda qayd etilgan natijalar bilan tasdiqlanadi¹⁴.

Munozara natijalariga ko'ra, tadqiqotning ayrim cheklovlari ham mavjud. Xususan, tadqiqot asosan nazariy tahlil va ilmiy manbalarni umumlashtirishga tayangan bo'lib, empirik ma'lumotlar bilan keng miqyosda tasdiqlanmagan. Shu bois, kelgusidagi tadqiqotlarda

¹⁰ Kasimovna, H. G. (2025). The Role of Didactic Tools in Enhancing the Efficiency of Educational Quality. *American Journal of Education and Evaluation Studies*, 2(4), 203–207. Retrieved from <https://semantjournals.org/index.php/AJEES/article/view/1586>

¹¹ Zhang Y. *Research on Vocational Education Practice Teaching Mode under the Background of "Internet Plus"*. — ScienceDirect, 2021. <https://www.sciencedirect.com>

¹² Kholboeva, G. (2025). Modern didactic tools: the main factor in increasing educational efficiency. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(4), 1324–1326. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/ijai/article/view/103306>

¹³ OECD. *Innovating Education and Educating for Innovation*. — Paris, 2016. <https://www.oecd.org/education/ceri/>

¹⁴ Pulatova O. K. Features of the Use of Modern Didactic Tools in Technical Higher Educational Institutions. — 2022. https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/2268/5767/63d0b1eff00d2_Pulatova%20WOS.pdf

zamonaviy didaktik vositalarni qo'llash samaradorligini empirik tajribalar, eksperimental mashg'ulotlar va statistik tahlillar asosida chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy didaktik vositalardan ilmiy asoslangan holda foydalanish pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, ta'limning amaliy yo'naltirilganligini kuchaytirish hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqotda ilgari surilgan xulosalar va metodik yondashuvlar kasb ta'limi tizimini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Olimov, Shirinboy Sharofovich, and Khusniddin Kupayinovich Khomidov. "Preparing Future Teachers To Solve The Tasks Of Patriotic Education Of Children And Youth." *The American Journal of Social Science and Education Innovations* 2.12 (2020): 132-136.
2. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. "Cooperation between state and public organizations in the meaningful organization of youth leisure activities." *Thematics Journal of Social Sciences* 7 (2021).
3. Kupaysinovich, Khomidov Khusniddin. "INTERPRETATION OF STUDENTS'PATRIOTIC ISSUES IN ORIENTAL PEDAGOGY." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* 7 (2019).
4. Хомидов, Хусниддин, and Моҳинур Собирова. "ПЕДАГОГЛАРДА КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ МАЗМУНИ ВА МОҲИЯТИ." *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования* 3.10 (2024): 24-27.
5. Kupaysinovich, Homidov Husniddin. "Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies." *Journal of Preschool Education and Psychology Research* 1.2 (2024): 3-4.
6. Хомидов, Хусниддин, and Моҳинур Умирова. "ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ УЧАЩИХСЯ." *Международная конференция академических наук*. Vol. 3. No. 12. 2024.
7. Homidov, H. K. "Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda jamoat tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirishning amaldagi holati va takomillashtirish yo'llari." *Экономика и социум* 5-1 (108) (2023): 83-87.
8. Купайсинович, Хомидов Хусниддин. "ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РОЛИ." *НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021* 1: 561.
9. Tursunova, Marjona, and Husniddin Homidov. "TECHNOLOGIES OF USING THE ORAL CREATION OF THE TURKISH PEOPLE IN THE SPIRITUAL ETHICAL EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS." *TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA*.